

DE WIJK VAN AANKOMST

KUREGEM

BRUKSEL
BEELDEN
BANK

DOE-HET-ZELF
WANDELING
BRUSSEL

STARTPLAATS: **ZUIDSTATION**

AANKOMSTPLAATS: **PARK NINOOFSEPOORT**

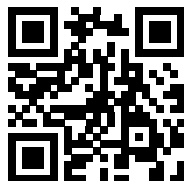
AFSTAND: **4,7 KM**

PUBLICATIEDATUM: **ZOMER 2021**

EEN INITIATIEF VAN: **BRUKSELBINNENSTEBUITEN
VZW, MUNTPUNT EN URBAN.BRUSSELS**

MUNTPUNT
Munt 6, 1000 Brussel
02 278 11 11
info@muntpunt.be
www.muntpunt.be

BRUKSELBINNENSTEBUITEN
02 218 38 78
onthaal@brukselbinnenstebuiten.be
www.brukselbinnenstebuiten.be

bekijk de route online
utinbrussel.routeyou.com

Deze wandeling werd geschreven door Brukselbinnenstebuiten. De gidsen van Brukselbinnenstebuiten hebben een groot hart voor Brussel en willen je de stad tonen in al haar veelzijdigheid. Ze hebben oog voor positieve en negatieve ontwikkelingen en vertellen fabeltjes noch pr-verhalen.

Brukselbinnenstebuiten werkte samen met Muntpunt, de grootste Nederlandstalige bibliotheek van Brussel. Het startpunt voor nieuwsgierige geesten. Het infopunt voor wie z'n weg zoekt in de stad. Het vertrekpunt voor iedereen die Brussel wil beleven.

DE BRUKSELBEELDENBANK

In 2021 bestaat Brukselbinnenstebuiten 50 jaar. In die periode verzamelden onze gidsen duizenden beelden van Brussel: foto's, dia's, oude kaarten en wijkplannen. Deze unieke collectie brengt de veranderende stad in beeld, toont verdwenen erfgoed en de impact van stedenbouwkundige beslissingen op de stad en haar bewoners. Enkele illustraties bij deze wandeling komen uit de Brukselbeeldenbank.

INLEIDING

Deze wandeling van Brussel-binnenstebuiten leidt je door Kuregem, de stadswijk van Anderlecht tussen de Kleine Ring, het Zuidstation en het kanaal. Begin 19de eeuw was dit nog een drassige, schaars bewoonde zone in de Zennevallei. Langs de waterlopen stonden enkele molens en geïsoleerde fabrieken. Vanaf 1860 trok de verstedelijking en industrialisering zich op gang. Toen na een eeuw die dynamiek begon te sputteren, werd de wijk decennialang aan haar lot overgelaten. Halverwege de jaren 1990 zagen de eerste, bescheiden stadsvernieuwingsprojecten het daglicht. Vandaag zitten er ambitieuzere plannen in de pijplijn.

Deze wandeling gaat dwars door Kuregem, van het Zuidstation in het oosten tot aan het kanaal en het nieuwe Ninoofsepoortpark in het westen. Tip: combineer je wandeling met een bezoekje aan de markt op de Slachthuizen (op vrijdag, zaterdag of zondag) of de Zuidmarkt (op zondag).

DE INGANG VAN HET EERSTE ZUIDSTATION (1869) GAF UIT OP HET GRONDWETPLEIN, TOEN NOG ZONDER VIADUCT, ZIE 1 EN 3

1 START: ZUIDSTATION, ONTHAALBALIE EUROSTAR

De verkenning start in het Zuidstation, dat op de grens ligt tussen de gemeentes Sint-Gillis en Anderlecht. In 1989 wilde de overheid Brussel bereikbaar maken met de hogesnelheidstrein. Het Zuidstation moest uitgebreid worden met een terminal voor de Thalys en de Eurostar. Om de tienduizenden extra reizigers te onthalen, kreeg de centrale gang onder de perrons een grondige facelift. Na het uitbreken van muren werd de vrijgekomen ruimte gevuld met horeca en winkels. Aan de kant van Anderlecht ligt de wijk Kuregem. Daar werd het Zuidstation met ongeveer vijftien meter verbreed. Een deel van de Frankrijkstraat verdween voor de bouw van de Eurostar-incheckbalie en een nieuwe winkelgalerij.

→ Verlaat het Zuidstation via de uitgang naar het Victor Hortaplein.

2 VICTOR HORTAPLEIN

Dit plein en de imposante kantoorgebouwen aan de overkant liggen op de plaats van de voormalige chocoladefabriek Côte d'Or. De NMBS kocht de site in 1991. Omdat ze voor de verbouwing van het Zuidstation geen beroep kon doen op overheidssteun, ontwikkelde ze het terrein samen met privépromotoren. Die bouwden er het immense kantoorblok, met een commerciële invulling op straatniveau. Het geheel vormt een hoge muur tussen het station en de Kuregemwijk. De verbouwingswerken hielden ook geen rekening met een goede verbinding tussen het station en het centrum. Vanop het Hortaplein krijgt de reiziger weinig aanwijzingen om de weg naar de Grote Markt te vinden. De Zuidertoren (1967) wijst de goede richting aan: met 150 meter is dit het hoogste gebouw van België.

→ Wandel naar rechts, met de taxistandplaats aan je linkerkant, tot aan de Ernest Blérotstraat. Steek over via het zebrapad, wandel de Zuidertoren rechtsom voorbij tot aan de eerste dwarsstraat, de Argonnestraat. Op de hoek aan de overkant zie je een opvallende Spaanse winkel.

3 ECONOMATO ESPAÑOL

De voorgevel van het eerste Zuidstation (1869) stond langs de huidige Argonnestraat. Het was een kopstation. Reizigers die van het zuiden naar het noorden spoorden, moesten te voet, per koets of per

tram naar het voormalige Noordstation op het Rogierplein om daar een volgende trein te nemen. Het station stond daarvoor perfect georiënteerd: de monumentale ingang met triomfboog gaf uit op het Grondwetplein, dat naadloos aansloot op de huidige Stalingradlaan of de Centrale Lanen. In 1950 werd een tweede Zuidstation onderdeel van de Noordzuidverbinding. Het Grondwetplein verdween grotendeels onder het metershoge spoorviaduct aan je rechterkant. Wat ervan overbleef, werd nog desolater toen in 1958 ook de tram onder het plein werd gestopt. Enkel op zondag brengt de kleurrijke Zuidmarkt hier leven in de brouwerij.

In de jaren 1950 was het Zuidstation ook de toegangspoort voor Spaanse gastarbeiders. Zij vestigden zich eerst in de directe stationsomgeving en waaierden wat later uit naar de omliggende wijken: de Marollen, Sint-Gillis en Kuregem. De winkel Economato Español (1963) is een van de relictten van deze Spaanse aanwezigheid. De kruidenierszaak werd van moeder op dochter overgedragen. Je vindt er topproducten uit heel Spanje.

→ Sla linksaf in de Argonnestraat en wandel via de zebrapaden tot op het Baraplein.

4 BARAPLEIN

De geldtransferekantoren op en rond het Baraplein zijn een spiegel voor de meer recente migraties. Sinds de 19de-eeuwse industrialisering is Kuregem altijd een aankomst-wijk gebleven. De eerste Vlaamse en Waalse migranten werden in de 20ste eeuw gevolgd door Joden, Sicilianen en Spanjaarden,

SLOOP SITE CÔTE D'OR (1996), ZIE 2

5. LUCHTVAARTSQUARE

Maghrebijnen, Oost-Europeanen na de val van de Muur, en recenter Roma, zwart-Afrikanen en Syrische oorlogsvluchtelingen. Vanuit deze wijk met goedkope huisvesting en winkels timmeren ze aan een hogere plek op de sociale ladder. Wie het beter krijgt, vertrekt vaak. Nieuwe inwijkelingen nemen hun plaats in. Als je in het verlengde van de Jamarlaan kijkt (die daar de De Fiennestraat heet) zie je het gemeentehuis van Anderlecht liggen. Zo'n brede laan met een indrukwekkend perspectief aan het eind is een typisch voorbeeld van 19de-eeuwse stedenbouw. De komende jaren wordt de Jamarlaan opnieuw opgebroken voor de nieuwe metrolijn 3 die Vorst via het centrum met Evere zal verbinden. De vroegere loop van de Zenne bepaalt hier nog steeds de grillige gemeentegrens tussen Anderlecht en Sint-Gillis. In de jaren 1950 werd de Zenne overweld. De rivierkoker loopt nu onder het Baraplein en de Zelfbestuursstraat naar de Kleine Ring.

→ Wandel via de Zelfbestuursstraat naar de Luchtvaartsquare.

5 LUCHTVAARTSQUARE

Wandel via de driehoekige square tot aan het verfijnde monument voor de gesneuvelde foorreizigers van de beide wereldoorlogen. De locatie verwijst naar de Zuidfoor die jaarlijks op de Kleine Ring plaatsvindt. Aan de overkant stond vroeger de tweede stadsomwalling van Brussel (14de eeuw), die in de jaren 1820 verdween voor wandelboulevards. Vandaag ijveren wijkcomités om van de openluchtparking op de brede middenberm van de Ring opnieuw een aangename promenade te maken. Het zou Kuregem meteen ook beter met het centrum verbinden. De Luchtvaartsquare is alvast helemaal autovrij gemaakt. Het kleurrijke gebouw (nr. 23-31) van de voormalige Prévoyance Sociale (1911) was een blikvanger voor de flanerende Brusselaars. Dit kleurrijke hoekpand was, in een voor de rest vaak miserabele arbeidersbuurt, het uithangbord van de socialistische levensverzekeringsmaatschappij die de gewone man moest beschermen tegen faillissementen van privéverzekeringen.

LUCHTVAARTSQUARE, AANLEG ZENNERIOOL (1957), ZIE 4 EN 5

→ Wandel terug en neem de andere straat die op het plein vertrekt (Lambert Crickxstraat) tot aan de Robert Pequeursquare.

6 TEXTIELDRIEHOEK

Deze ongelukkig aangelegde square ligt midden in de zogenaamde textieldriehoek van Kuregem. In 1975 kocht een Joodse ondernemer een huis in de buurt en startte er een kledinggroothandel. Hij kreeg meteen navolging. Joodse groothandels werden aangevuld met Pakistaanse en later Chinese. In 2013 waren er alleen al in de Brogniezstraat een 90-tal kledingzaken en een 30-tal groothandelaars in modeaccessoires. De klanten zijn detailhandelaars en marktkramers uit heel België, Nederland en soms ook Frankrijk. De nabijheid van het Zuidstation zorgt voor de aanvoer van collecties uit de Parijse textielwijk Le Sentier. Chinese goederen komen rechtstreeks uit China of ook dikwijls via Parijs.

→ Steek de square over langs het fonteintje, steek de Brogniezstraat over en neem de Gheudestraat rechts.

7 PINKSTERKERKEN

Op een bord boven nr. 60 lees je 'Dieu est amour'. De aanwezigheid van meerdere pinksterkerken in deze straat valt op. Ze verenigen vooral Latijns-Amerikaanse en zwart-Afrikaanse gelovigen. De pinksterbeweging is een sterk groeiende evangelische stroming binnen het christendom waarin bekering en een vrij letterlijke interpretatie van de Bijbel centraal staan. Het geloof wordt op een enthousiaste manier beleden, met muziek en opzweepende preken. De aanhangers worden aangemoedigd om gulle giften te doen. De kerken vormen ook een netwerk van onderlinge steun voor nieuwkomers. Cantillon (nr. 56) is de laatste Brusselse brouwerij waar het streekbier Lambiek wordt gerijpt en gemengd om er Geuze of Kriek van te maken. De familiebrouwerij heeft ook een klein museum over het brouwproces. Recht tegenover Cantillon staat een nieuw appartementsblok. De bouwheer is Citydev, de vastgoedpoot van het Brussels Gewest die koopwoningen voor middenklassers op de markt brengt. Het Gewest voert dit beleid al ruim dertig jaar om buurten met weinig woonkwaliteit opnieuw sociaal gemengder te maken.

→ Sla aan het eerste kruispunt rechtsaf in de Kliniekstraat en wandel om de kerk heen, tot aan het portaal.

8 ONZE-LIEVE-VROUW-KERK

De neogotische Onze-Lieve-Vrouw-Onbevlekt-Ontvangenerk (tweede helft 19de eeuw) getuigt van de verstedelijking van Kuregem en vandaag van de opeenvolgende migratiegolven. Onder meer Spaanstalige Brusselaars kunnen er terecht. Links van de kerk ligt de vzw Cosmos. Dit klassieke parochiecentrum werd in 1997 omgebouwd tot een lokaal dienstencentrum. Voornamelijk oudere buurtbewoners kunnen er terecht voor een maaltijd in het sociaal restaurant, maar ook voor hulpvragen of activiteiten die sociaal isolement doorbreken. Het centrum brengt ook warme maaltijden aan huis en heeft een boodschappen- en klusjesdienst.

→ Stap de straat uit en wandel op de Bergensesteenweg ongeveer honderd meter naar rechts, tot tegenover Hotel Van Belle.

9 HOTEL VAN BELLE

Deze steenweg was een van de middeleeuwse invalswegen van Brussel. Hij eindigde even verderop rechts aan de Anderlechtsepoort, een van de zeven stadspoorten van de tweede Brusselse omwalling. Hier stroomde ook het Zavelzinnike, een 16de-eeuwse kunstmatige zijarm van de Zenne, waarlangs in de 19de eeuw de eerste fabrieken in Kuregem zich vestigden. In de buurt getuigen enkele overblijfselen van arbeidersbeluiken nog van de povere leefomstandigheden uit die tijd. Maar ook nu is de woningkwaliteit in Kuregem nog steeds zeer slecht. Langs de Bergensesteenweg zijn goedkope snackbars en winkels afgestemd op de weinig kapitaal-krachtige buurtbewoners. Het klassieke Hotel Van Belle (1905) sloot, met zalen voor parochiefeesten, goed aan bij het vroegere 'Belgische' wijkleven. Het familiebedrijf overleefde alle latere migratiegolven. Rechts van het hotel zie je een doorgang naar het Dauwpark. Het pad ligt op de vroegere bedding van het Zavelzinnike. Een sobere groeninrichting leidt de wandelaars meteen dieper het park in. De directe omgeving van het hotel blijft daardoor rustiger.

→ Steek de Bergensesteenweg over en wandel onder de balken door het Dauwpark binnen.

10. DAUWPARK

10 DAUWPARK

In de jaren 1960 onteigende de gemeente Anderlecht hier tientallen woningen, loodsen en fabrieken. Na hun sloop was het de bedoeling om zeven nieuwe huizenblokken te bouwen. Slechts één gebouw werd gerealiseerd: de bruine bakstenen seniorenflats achter de fitnessstoepten stonden jarenlang in het midden van een kaalslag. Een kleurrijke slang siert de muur links. Op die plek liet de gemeente in de jaren 1980 een stalen muur met prikkeldraad optrekken, om een route voor hangjongeren, op de vlucht voor de politie, af te sluiten. Het was tekenend voor hoe de Anderlechtse gemeentepolitiek op de wijk neerkeek. Het park ging open in 2010, maar kwam er pas na zware druk van het Brussels Gewest op de gemeente Anderlecht. Buurtbewoners en kunstenaars tekenden samen het ontwerp. Met meerdere ingangen sluit het goed aan op de omliggende straten. Het is een van de schaarse open (speel)ruimtes in deze dichtbevolkte wijk.

→ Verlaat het park via het linker-

pad, onder de dubbele passerelle door.

11 LEMMENSLEIN

Het Alphonse Lemmensplein was ooit een levendig pleintje met winkels en cafés. Maar vanaf de jaren 1960 boerde Kuregem achteruit: na de industrie vertrok ook de middenklasse. Minder kapitaalkrachtige bewoners, vaak zonder stemrecht, namen hun plaats in. 'Quantité négligeable' voor het toenmalige Anderlechtse bestuur. De impact van die jarenlange verwaarlozing is hardnekkig: enkele opgeknapte gevels bieden moeizaam weerstand tegen structurele armoede en drugshandel. Naar aanleiding van rellen in de jaren 1990 startte een aarzelende stadsvernieuwing. Het gebouw waar je net onderdoor liep, met de kleurrijke vlinder, is daar een voorbeeld van. Door slechte opvolging bleef het echter jarenlang leegstaan, met vandalisme tot gevolg. Nieuwe projecten zoeken op een meer doordachte manier aansluiting bij de dynamieken van de wijk. Je ontdekt ze iets verderop!

→ Wandel langs het Lemmensplein tot op het einde van de Waskaarsstraat.

12 KLEINE ZENNEPARK

De Waskaarsstraat loopt dood op een poort die soms openstaat. Links en rechts achter die poort zie je een smalle strook asfalt gekneld tussen de achterkanten van huizen en bedrijfsgebouwen. Het is de bedding van de gedempte Kleine Zenne, een zijtak van de Zenne. De ruimte wordt vandaag benut door autohandelaars voor het stockeren van tweedehandswagens. Maar het Brussels Gewest heeft andere plannen. Op termijn moet hier het Kleine Zennepark komen, een groen lint doorheen Kuregem dat het park aan de Ninoofsepoort zal verbinden met de Slachthuizen van Anderlecht. Beide plaatsen kom je verderop op het parcours nog tegen. Voor de aanleg van het Kleine Zennepark moeten wel eerst een twintigtal percelen worden onteigend. Rechts van de poort kan je aan de Waskaarsstraat 37 even door het traliehek piepen. In 2004 kocht een tiental gezinnen elk een lot in de gebouwen van een voormalige koperpoetsfabriek. Ze renoveerden de hele site met privékapitaal tot lofts. Samen met de plannen voor het Kleine Zennepark wijst dit op een nieuwe dynamiek in Kuregem.

→ Keer op je passen terug en neem de Scheikundigestraat rechts. Op de rechterhoek zie je het bedrijvencentrum Euclides, dat sinds 1994 sociale en economische activiteiten in Kuregem stimuleert. Volg de Scheikundigestraat verder tot aan de Liverpoolstraat.

13 TWEDEHANDSAUTOHANDEL

Hier merk je volop waar dit deel van Kuregem – de Heyvaertwijk – voor bekendstaat: de intercontinentale handel in tweedehandswagens. Met

de neergang van de Slachthuizen van Anderlecht begin jaren 1980 vertrokken de vleesverwerkende bedrijven. De grote vrijgekomen panden werden al gauw ingenomen door Belgo-Libanese autohandelaars, die eerst naar Libanon en later naar West-Afrika gingen exporteren. De kapitaalkrachtige Libanezen bieden hun klanten een allround formule aan: hun import- en exportgarages verzekeren het transport naar de haven van Antwerpen, vanwaar gespecialiseerde rederijen de auto's naar Afrikaanse invoerhavens verschepen. Deze geoliede machine lokt na verloop van tijd ook kleinere garagehouders en Afrikaanse commissiewerkers naar de buurt. Die laatste zie je aan het werk in de Liverpoolstraat, of straks in de Heyvaertstraat. Zij leiden klanten naar de juiste garages of kopen ook zelf auto's op. De autohandel creëert een honderdtal officiële banen. In verhouding tot de ingenomen oppervlakte is dat relatief weinig. Rond die officiële structuur draait echter ook een informeel netwerk van honderden mensen die buiten de reguliere arbeidsmarkt vallen. De overheid wil met ambitieuze plannen af van de dominante autohandel en de overlast in deze wijk. Maar daarover straks meer.

→ Sla in de Liverpoolstraat linksaf tot aan de Bergensesteenweg. Neem die rechtsaf tot aan de ingang van het imposante D'Ieteren Centre (nr. 95).

14 CIRCULARIUM

De Brusselse autohandelaar D'Ieteren is sinds de jaren 1940 eigenaar van deze 20.000 m² grote site. Het verkopen en herstellen van wagens is verhuisd. Immo D'Ieteren onderzoekt de komende jaren of hier een circulaire economie van de grond kan komen. De eerste bedrijfjes namen al hun intrek. Duurzame productie is het sleutelbegrip. Het

HET LEMMENSLEIN IN DE JAREN 1980, ZIE 11

TWEDEHANDSAUTOHANDEL, ZIE 13 EN 19

14. CIRCULARIUM

ene brengt bijvoorbeeld tweede-handslaptops opnieuw op de markt; een ander maakt sap van fruit uit Brusselse tuinen en boomgaarden. Het oogt allemaal nog heel pril, maar misschien is Circularium een pionier voor nieuwe economische activiteiten in Kuregem.

→ Vervolg de Bergensesteenweg en neem de Passerstraat rechts. Let op het grote nieuwbouwproject aan je rechterkant.

15 NIEUWE WONINGEN

Het Brussels Gewest wil niet enkel nieuwe duurzame bedrijven en een groene long voor de wijk (het Kleine Zennepark, zie eerder). Ze heeft ook een ambitieus woonprogramma dat streeft naar een evenwicht tussen meer middenklassewoningen en meer en betere sociale huisvesting. Om dat doel te realiseren spelen de autohandelaars een cruciale rol: ze bezitten immers, naast 80% van de bedrijfsspanden, ook heel wat huizen in de wijk. In de Passerstraat 17-45 gaven Citydev en de Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij in 2020 alvast het goede voorbeeld: ze bouwden samen een zestigtal middenklassewoningen en evenveel sociale woningen rond een nieuwe dwarsstraat die doodloopt op de muur van het Circularium.

→ Tegenover de nieuwe woningen ligt een desolate parking die op termijn deel zal uitmaken van het Kleine Zennepark. Steek de parking over, ga onder het gebouw door en sla aan de Ropsy Chaudronlaan linksaf. Naast Afrikaanse kruideniers vind je enkele gespecialiseerde zaken in beenhouwersmateriaal, gelinkt aan de vleesverwerking op de site van de Slachthuizen van Anderlecht tegenover je. Sla aan de verkeerslichten rechtsaf. Je bent opnieuw op de Bergensesteenweg. Stop ter hoogte van de oversteekplaats aan metrohalte Clémenceau.

16 METROHALTE CLÉMENCEAU

Op de marktdagen vrijdag, zaterdag en zondag is het hier over de koppen lopen, zowel boven- als ondergronds! Metrohalte Clémenceau werd al in 1993 in gebruik genomen, dus vóór het enorme succes van de markt. De capaciteit van de metroperrons is niet meer afgestemd op de wekelijkse gigantische bezoekersstromen. Bovendien is er geen uitgang voorzien op de Slachthuisensite zelf. Recente extra toegangspoorten richting de Bergensesteenweg moeten de druk van de ketel halen.

→ Ga rechts via het metalen hek de Slachthuisensite binnen en stop bij het hoge witte gebouw honderd meter verder links.

17 FOODMET

Deze mediterrane ogende nieuwbouw uit 2015 biedt vooral vis- en vleeshandelaars een beter onderdak. Tegelijk hoopt men ook een nieuw (koopkrachtig) cliënteel aan te trekken. Op het dak worden groenten, fruit én vis gekweekt. Vlak naast Foodmet huist de vzw Cultureghem, opgericht door de eigenaars van de Slachthuisensite om ook voor een sociaal-culturele invulling te zorgen. Als antwoord op de beperkte speelruimte in deze kansarme buurt organiseert ze workshops en kinderanimaties onder de voormalige overdekte veehal (zie verder). De vzw lanceerde ook 'Kookmet': deelnemers doen eerst zelf boodschappen op de markt om ze daarna op een mobiele keuken duurzaam en gezond te bereiden. Een ander initiatief is 'Collectmet', waarbij vrijwilligers marktoverschotten verzamelen en verwerken tot voedselpakketten voor mensen die er nood aan hebben.

→ Stap verder tot onder de overdekte hal.

18 OVERDEKTE VEEHAL

Tot 2008 vond hier de veemarkt plaats. Op topdagen werden er bijna 3000 dieren verhandeld. Een groot deel daarvan was bestemd voor de achterliggende slachthuizen. De architectuur van de hal uit 1890 is overweldigend: een dak op gietijzeren kolommen overspant een vierkant van 100 bij 100 meter. De fundamenteën van de kolommen vormen een wel erg bijzondere ruimte onder de hal: de Kelders van Kuregem, waar sinds 2016 de coöperatieve champignonkwekerij 'Les champignons de Bruxelles' actief is. In 2012 kwam er een nieuw masterplan voor de hele Slachthuisensite. Foodmet is daar het eerste resultaat van. Op termijn verdwijnt de slachtactiviteit en komen er nieuwe 'pakhuizen' met functies rond het bereiden en verkopen van voeding. Maar er is ook ruimte voorzien voor creatieve industrieën, woningen en een zwembad. De site moet beter ontsloten worden: de vleeswinkels naast de hoofdingang aan de Ropsy Chaudronlaan verdwijnen en er komt een nieuw stadsplein.

→ Verlaat de site tussen de twee bronzen stieren bovenop de wachthuisjes waar de veehandelaars zich vroeger konden aanmelden. Het gastronomisch restaurant La Paix (nr. 49 aan de overkant) is een aanrader. Loop links van La Paix de Heyvaertstraat in en stop voorbij het eerste kruispunt voor de poort van Karim Export (nr. 161).

19 KARIM EXPORT

Karim Export is een van de grote autotransporteurs in de wijk. Rechts van de poort lees je de bestemmingen van de tweede-handswagens. Maar de laatste jaren gaan de zaken iets minder goed. Enkele Afrikaanse landen hanteren strengere invoernormen: te oude en vervuilde wagens komen er

niet meer in. Daarnaast voelt de autohandel stilaan ook een grotere druk vanuit het gewestelijke mobiliteitsbeleid. De slimme kilometerheffing en de volledige dieselban komen eraan. Ten slotte wil het Gewest in haar richtplan voor de Heyvaertwijk graag nieuwe economische activiteiten aantrekken die minder overlast veroorzaken. De autohandel zal geleidelijk plaats moeten ruimen. Sommige handelaars beseffen dit en transformeren zich stilaan tot vastgoedeigenaars. Ze denken erover hun panden om te bouwen tot appartementen. Dat mag, op voorwaarde dat er op de gelijkvloerse verdieping ruimte blijft voor bedrijven.

→ Wandel verder en sla aan het volgende kruispunt de Liverpoolstraat links in. Hou halt op het pleintje net voor de brug over het kanaal.

20 PLEINTJE LIVERPOOLSTRAAT

Het Kanaal van Charleroi werd geopend in 1831. Voortaan werden steenkool en staal vanuit de Borinage spotgoedkoop aangevoerd. Waar stad en kanaal kruisten, ontstonden industriële wijken zoals Kuregem. We passeerden daarnet een gemeentegrens en zijn nu in Molenbeek. Het autovrije pleintje kwam er in het kader van een wijkcontract, een meerjarig investeringsproject van het Gewest en de gemeente in een achtergestelde buurt. Tegelijk werd het hoekgebouw met de grote ramen op het gelijkvloers opgetrokken. Hier huist de Wijkantenne de Quartier (WAQ) die sociale dienstverlening biedt aan buurtbewoners: een noodzakelijk tegengewicht voor de ambitieuze toekomstplannen in de wijk. Zodra de overheid inzet op betere woningen en een aantrekkelijkere publieke ruimte, dreigt immers het risico op gentrificatie. De komst van een nieuw, kapitaalkrachtig publiek doet de huur- en kooprijzen stijgen, waardoor

SLACHTHUIS, ROPSY CHAUDRONSTRAAT, 1984, ZIE 17 EN 18.

NIJVERHEIDSKAAI (1910), ZIE 20

kansarme gezinnen in de verdrukking komen.

→ Volg de Nijverheidskaai naar rechts. Ongeveer honderd meter verder zie je rechts een open, overkapte ruimte (nr. 79).

21 WINTERTUIN

Opnieuw in het kader van een wijkcontract onteigende de gemeente Molenbeek hier een autohandelaar. Rond een centraal overdekt plein is er plaats voor een grote crèche, ateliers voor houtverwerking en fietsherstel en de sociaal-culturele organisatie 'Circus Zonder Handen'. Op de verdiepingen komt een proefproject van acht sociale, intergenerationele woningen. Oudere bewoners zullen er op de kinderen passen, de jonge gezinnen helpen de ouderen. Toch is het ook hier uitkijken welk publiek de weg naar de Wintertuin zal vinden. Een goed evenwicht tussen kansarme buurtbewoners en meer bemiddelde nieuwkomers blijft belangrijk. De Wintertuin is slechts één voorbeeld van hoe de gemeenten Molenbeek en Anderlecht met gewestelijke middelen terreinen van autohandelaars overnemen. Een goede zaak voor deze wijk in

transitie. Wanneer de autohandel met mondesmaat wegtrekt, worden de grote percelen lucratief voor projectontwikkelaars. Met eigen terreinen in handen kunnen de gemeenten deze transitie beter sturen.

→ Ga via de Wintertuin naar de Heyvaertstraat. Als de doorgang nog niet mogelijk is, neem dan de volgende straat (Gosseliesstraat) rechtsaf tot je weer in de Heyvaertstraat bent. Sla linksaf en wandel tot in het park van de Ninoofsepoort.

22 NINOOFSEPOORTPARK

Dit park werd in 2019 in gebruik genomen. Het vervangt een extreem desolaat stukje Brussel: een asfaltvlakte met leegstaande loodsen, een afgeleefde carwash en een depot van Net Brussel. Over de herinrichting werd meer dan tien jaar gediscussieerd, maar het resultaat mag er zijn. Het park schept vergezichten en een enorm ruimtegevoel. Bij mooi weer is het de geliefde ontmoetingsplek voor buurtbewoners van beide zijden van het kanaal. En voor Kuregem is het misschien de voorbode van een toekomst met nog meer groen en ademruimte?

21. WINTERTUIN

